

NAATI CCL Swahili Vocabulary List

124 Australian terms that come up in CCL dialogues · how to render each in Swahili Kiswahili · where candidates lose marks

Free from naaticcl.com — practise full Swahili CCL dialogues read at exam speed and get line-by-line AI marking; your first full dialogue is marked free: naaticcl.com/practice. Online version with explanations of every term: naaticcl.com/naati-ccl/swahili/vocabulary.

Health · 24

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Medicare	Tumia neno 'Medicare' kama lilivyo kwa Kiingereza, kwani halina tafsiri rasmi ya Kiswahili.	Watahiniwa mara nyingi hutafsiri kama 'bima ya afya' (health insurance), jambo linalochanganya na kampuni binafsi za bima, wakati Medicare ni mpango wa serikali.
Mental health care plan	Sema 'mpango wa huduma ya afya ya akili unaotolewa na daktari kupitia Medicare'.	Kutafsiri tu kama 'ushauri wa kisaikolojia' bila kutaja uhusiano wake na Medicare na daktari, hivyo kupoteza sehemu muhimu ya taarifa.
Out-of-pocket	Sema 'gharama za ziada anazolipa mgonjwa mwenyewe' au 'gharama zisizofunikwa na Medicare'.	Kutafsiri kama 'gharama zote' au 'malipo ya huduma' bila kuonyesha kuwa ni sehemu tu isiyoorejeshwa na Medicare/bima, jambo linalopotosha maana.
Lifeline	Sema 'Lifeline' kama jina la shirika, ukieleza ni huduma ya simu ya msaada wa dharura wa kisaikolojia.	Kutafsiri kama 'huduma ya uokoaji' kwa ujumla kunapoteza maana kuwa ni huduma maalum ya afya ya akili, si uokoaji wa kimwili.
Emergency department	Sema 'idara ya dharura hospitalini' au 'chumba cha dharura'.	Baadhi hutafsiri kama 'chumba cha wagonjwa mahututi' (ICU), wakichanganya idara ya dharura na sehemu ya wagonjwa mahututi, ambazo ni tofauti.
Medical certificate	Sema 'cheti cha daktari'.	Kutafsiri kama 'ripoti ya afya' (health report) kunapotosha maana, kwani hiyo ni pana zaidi na si hati rasmi ya likizo ya ugonjwa.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Medicare card	Sema 'kadi ya Medicare' kama ilivyo.	Kutafsiri kama 'kadi ya bima ya afya' kunachanganya na bima binafsi, wakati Medicare ni mfumo wa serikali.
Triple Zero	Sema 'namba 000' au 'triple zero' kama ilivyo, ukieleza ni namba ya dharura ya Australia.	Kutafsiri kama '911' (namba ya Marekani) ni kosa la kiukweli linalobadilisha taarifa muhimu.
Gap fee	Tumia 'gharama ya nyongeza' au ueleze kama 'tofauti ya malipo baada ya Medicare'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'ada ya matibabu' kwa ujumla, wakikosa dhana maalum ya kile kinacholipwa juu ya kile Medicare inacholipa.
Referral letter	Tumia 'barua ya rufaa' kama tafsiri sahihi.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'barua ya matibabu' kwa ujumla, wakikosa maana maalum ya kutuma mgonjwa kwa mtaalamu mwingine.
Waiting list	Tumia 'orodha ya wanaosubiri' kama tafsiri sahihi.	Watahiniwa wengine huchanganya na 'waiting period' na kutafsiri kama 'kipindi cha kusubiri', jambo linalobadilisha maana kutoka orodha hadi muda.
Asthma action plan	Tumia 'mpango wa hatua za pumu' au ueleze kama 'mpango wa daktari wa kudhibiti pumu'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'ratiba ya dawa za pumu' tu, wakikosa kipengele cha hatua za dharura kilichojumuishwa katika mpango huo.
Extras cover	Tumia 'bima ya huduma za nyongeza' kama tafsiri sahihi.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'bima ya afya' kwa ujumla, wakikosa maana maalum inayotofautisha na bima ya hospitali (hospital cover).
GP referral	Sema 'rufaa kutoka kwa daktari wa familia' au 'barua ya rufaa ya GP' - unaweza kutumia 'GP' kama ilivyo kwa Kiingereza.	Watahiniwa wengine hutafsiri tu kama 'ushauri wa daktari' na kuacha kutaja kuwa ni rufaa rasmi inayohitajika kwa Medicare, jambo linalopoteza umuhimu wa kisheria/kifedha wa neno hili.
Bulk bill	Tumia 'bulk bill' kama ilivyo kwa Kiingereza, au eleza kwa ufupi 'malipo yanayolipwa na Medicare moja kwa moja bila mgonjwa kulipa'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'malipo ya jumla' (tafsiri halisi) ambayo haieleweki - jambo muhimu ni kuwa mgonjwa halipi chochote, si kiasi cha malipo.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
PBS	Tumia herufi 'PBS' kama ilivyo, ukiongeza ufafanuzi mfupi kama 'mpango wa serikali wa kupunguza gharama za dawa'.	Watahiniwa hutafsiri kama 'bima ya dawa' na kuchanganya na Medicare, wakati PBS ni mpango tofauti unaohusu bei ya dawa pekee, si malipo ya matibabu.
Public hospital	Sema 'hospitali ya serikali' au 'hospitali ya umma'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'hospitali ya kawaida' bila kuonyesha kuwa ni ya serikali, hivyo kupoteza tofauti muhimu na hospitali za binafsi.
Private health cover	Sema 'bima ya afya ya binafsi' au tumia 'private health insurance/cover' kwa Kiingereza ikiwa muktadha unahitaji uwazi zaidi.	Baadhi ya watahiniwa hutafsiri kama 'Medicare ya binafsi', jambo linalochanganya dhana mbili tofauti kabisa za mfumo wa afya wa Australia.
Advance care directive	Sema 'advance care directive' kwa Kiingereza, ukiongeza ufafanuzi 'maelekezo ya awali kuhusu matibabu' ikihitajika.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'wosia' (will), wakichanganya hati ya matibabu na hati ya mirathi, jambo linalobadilisha kabisa maana.
Bulk billing	Sema 'bulk billing' kwa Kiingereza, au ufafanue kama 'matibabu ya bure kupitia Medicare bila malipo ya moja kwa moja'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'matibabu ya bure' kwa jumla bila kutaja Medicare, wakikosa kubainisha kuwa ni utaratibu maalum wa malipo, si huduma ya bure kwa wote.
Triage	Sema 'upimaji wa kipaumbele cha matibabu' au 'hatua ya kutathmini uzito wa dharura'.	Watahiniwa hutafsiri kama 'uchunguzi wa daktari' tu, wakikosa dhana ya kuweka kipaumbele kulingana na uzito wa hali.
Specialist referral	Sema 'barua ya rufaa kwenda kwa daktari bingwa' inayotolewa na GP.	Wengi hutafsiri kama 'ushauri wa mtaalamu' pekee, wakikosa kuonyesha kuwa ni hatua rasmi inayohitajika kabla ya kumtembelea daktari bingwa chini ya Medicare.
Pharmaceutical Benefits Scheme	Sema 'Pharmaceutical Benefits Scheme' kwa Kiingereza, kisha ueleze kwa ufupi kama 'mpango wa serikali wa kupunguza bei ya dawa'. Hakuna neno sanifu la Kiswahili kwa jina hili maalum.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'huduma za Medicare' pekee, jambo linalopoteza alama kwa sababu PBS ni mpango tofauti unaohusiana na dawa, si huduma za matibabu kwa ujumla.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Ambulance cover	Tumia 'bima ya gharama za ambulance' ukieleza kuwa ni bima tofauti na Medicare.	Wengi hudhani Medicare inalipa gharama zote za ambulance na hivyo kutafsiri kama sehemu ya Medicare, jambo ambalo si sahihi kwa mikoa mingi ya Australia.

Legal · 23

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Fair Trading	Sema 'Fair Trading' kama jina la idara, ukieleza inahusiana na ulinzi wa walaji.	Kutafsiri neno kwa neno kama 'biashara ya haki' badala ya kuitambua kama jina la taasisi ya ulinzi wa walaji, jambo linalopoteza uwazi.
Fair Work Commission	Sema jina kwa Kiingereza 'Fair Work Commission' kwani ni jina rasmi la taasisi, hakuna tafsiri rasmi ya Kiswahili.	Watahiniwa wengi hutafsiri moja kwa moja kama 'Tume ya Kazi ya Haki' ambayo si jina rasmi linalotambulika, na hii husababisha kupoteza alama kwa kutokuwa sahihi kimaudhui.
Event number	Sema 'namba ya tukio' au 'namba ya ripoti'.	Kutafsiri kama 'namba ya kesi' (case number) kunabadilisha maana kidogo, kwani hiyo hutumika zaidi katika mazingira ya kisheria/mahakamani.
Local Court	Tumia 'mahakama ya wilaya' au sema 'Local Court' ikiwa muktadha unahitaji jina rasmi.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'mahakama kuu' ambayo ni kosa kubwa kwa sababu inaonyesha ngazi tofauti kabisa ya mahakama.
Light duties	Tumia 'majukumu mepesi' au 'kazi nyepesi' kama tafsiri sahihi.	Baadhi hutafsiri kama 'kupunguziwa saa za kazi' ambayo si sahihi kwa sababu light duties ni kubadilisha aina ya kazi, si kupunguza muda wa kufanya kazi.
Legal Aid	Tumia 'msaada wa kisheria' kama tafsiri sahihi.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'bima ya kisheria' wakichanganya na insurance, hali inayopoteza maana halisi ya neno.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Family Court	Tumia maelezo 'Mahakama ya Familia' kwa Kiswahili, ambayo inaeleweka wazi katika muktadha wa kisheria.	Kosa la kawaida ni kutafsiri kama 'mahakama ya nyumbani' au kuichanganya na mahakama za jinai za kawaida, jambo linalopoteza maana maalum ya masuala ya familia.
Federal Circuit	Tumia maelezo 'Mahakama ya Mzunguko ya Shirikisho' au sema 'Federal Circuit Court' kwa Kiingereza ikifuatiwa na ufafanuzi mfupi.	Watahiniwa mara nyingi hutafsiri kama 'mzunguko wa shirikisho' bila kutaja ni mahakama, jambo linalofanya msikilizaji asielewe kuwa hii ni taasisi ya kisheria.
Reference number	Tumia 'namba ya kumbukumbu' kwa Kiswahili, ambayo inaeleweka wazi na inatumika kawaida.	Baadhi hutafsiri kama 'namba ya simu' au 'namba ya akaunti', jambo linalochanganya na aina nyingine za namba zisizo sahihi kimuktadha.
Police report	Tumia 'ripoti ya polisi' kama tafsiri sahihi.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'taarifa ya polisi' pekee bila kuonyesha kuwa ni hati rasmi iliyoandikwa, jambo linaloweza kupunguza uzito wa neno.
Magistrate	Tumia 'hakimu' kama tafsiri; ikiwa muktadha unahitaji ufafanuzi zaidi sema 'hakimu wa mahakama ya chini'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'jaji' (judge) bila kutofautisha ngazi ya mahakama - hakimu na jaji ni vyeo tofauti katika mfumo wa mahakama wa Australia.
Police check	Sema 'ukaguzi wa polisi wa rekodi ya jinai' au tumia 'police check' ikiwa muktadha wa Kiingereza unafahamika.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'kibali cha polisi' (police permit) - hii inabadilisha maana kutoka 'ukaguzi wa rekodi' kwenda 'ruhusa', jambo tofauti kabisa.
Statutory declaration	Sema 'statutory declaration' kwa Kiingereza, au ufafanue kama 'tamko la kisheria lililoshuhudiwa'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'kiapo cha mahakama' (oath) tu, wakikosa kubainisha kuwa ni tamko la maandishi lisilotolewa mahakamani bali mbele ya shahidi aliyeidhinishwa.
Apprehended violence order	Sema 'amri ya kisheria ya kumkinga mtu dhidi ya vurugu/unyanyasaji' au tumia herufi 'AVO' ukieleza kifupi maana yake.	Watahiniwa hutumia neno 'kesi ya mahakama' kwa jumla bila kubainisha ni amri maalum ya ulinzi, jambo linalopoteza taswira sahihi ya AVO.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Duty lawyer	Sema 'wakili wa dharura wa mahakama' au 'wakili anayehudumu bure siku ya kesi'.	Watahiniwa hutafsiri kama 'wakili wa serikali' kwa jumla, jambo linalochanganya na dhana ya mwendesha mashtaka (prosecutor), badala ya msaidizi wa mshtakiwa.
Infringement notice	Sema 'infringement notice' au tafsiri kama 'notisi ya faini/adhabu' kwa ufafanuzi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'notisi ya mahakama' au 'wito wa mahakama', wakichanganya na summons, ilhali infringement notice mara nyingi haihitaji kufika mahakamani.
Demerit points	Tumia maneno 'alama za makosa ya trafiki' au eleza kama 'pointi zinazoongezwa dhidi ya leseni ya udereva kwa kila kosa la trafiki'.	Watu hutafsiri moja kwa moja kama 'pointi za heshima' au kupuuza kabisa dhana ya adhabu inayoongezeka, hivyo kupoteza maana ya mfumo wa adhabu unaosababisha kufutiwa leseni.
Good behaviour bond	Sema 'good behaviour bond' kwa Kiingereza, au ufafanue kama 'agano la mahakama la kuishi kwa mwenendo mzuri badala ya adhabu'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'dhamana ya fedha' (financial bond), lakini hii si lazima ihusishe malipo ya fedha, ni ahadi ya mwenendo mzuri chini ya masharti ya mahakama.
Caution	Sema 'onyo la kisheria' au ueleze kwa ufupi: 'polisi anamwambia mtu ana haki ya kunyamaza na maneno yake yanaweza kutumika mahakamani'. Kutumia neno 'caution' kwa Kiingereza pia ni sahihi ukiliambatanisha na maelezo mafupi.	Watahiniwa wengi hutafsiri 'caution' kama 'tahadhari' tu (kama katika onyo la hatari ya kimwili), jambo linalopoteza maana ya kisheria ya haki ya kunyamaza na matumizi ya kauli mahakamani.
AVO	Sema 'AVO' kama ilivyo (herufi kubwa), kisha ueleze kwa ufupi kama 'amri ya mahakama ya kumzuia mtu asimdhuru au asimsogele mwingine'.	Baadhi hutafsiri kama 'amri ya kukamatwa' au 'hati ya kufungwa jela', jambo linalobadilisha maana halisi kwani AVO si adhabu ya jinai bali ni amri ya ulinzi.
Justice of the Peace	Sema 'Justice of the Peace' au fupisho 'JP' kama jina rasmi, ukiongeza maelezo 'mtu aliyeidhinishwa kushuhudia na kuthibitisha nyaraka'.	Wengi hutafsiri kama 'hakimu' au 'jaji', jambo linalopotosha kabisa kwani JP si hakimu wa mahakama bali ni mshuhudiaji wa nyaraka tu.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
On-the-spot fine	Tumia maelezo 'faini ya papo hapo' au 'faini inayotolewa mahali pale bila kesi mahakamani'. Hii inawasilisha maana halisi bila kuhitaji neno la Kiingereza.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'adhabu ya mahakama' au 'faini ya kawaida', jambo linalopoteza alama kwa sababu linapoteza kipengele muhimu cha 'papo hapo' bila kesi ya mahakama.
Working with Children Check	Sema jina la Kiingereza 'Working With Children Check' kisha ongeza maelezo mafupi 'uthibitisho wa usalama wa kufanya kazi na watoto'.	Kutafsiri tu kama 'ukaguzi wa polisi' (police check) ni kosa kwa sababu hii ni uchunguzi maalum tofauti na 'police check' ya jumla, ingawa zinahusiana.

Consumer · 15

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Excess	Sema 'kiasi cha ziada kinacholipwa na mwenye bima' au tumia neno 'excess' ukilielezea.	Kutafsiri kama 'gharama ya ziada' tu bila kueleza uhusiano wake na madai ya bima, au kuchanganya na neno 'out of pocket' ambalo lina muktadha tofauti.
Australian Consumer Law	Tumia 'Sheria ya Ulinzi wa Walaji wa Australia' au taja jina la Kiingereza 'Australian Consumer Law' ikiwa muktadha rasmi unahitajika.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'sheria ya biashara' kwa ujumla, wakikosa maana maalum ya ulinzi wa walaji.
NRMA Insurance	Sema jina kama lilivyo 'NRMA Insurance' kwa Kiingereza kwani ni jina la kampuni maalum, si aina ya bima ya jumla.	Kosa la kawaida ni kutafsiri kama 'bima ya taifa' au 'bima ya serikali', jambo lisilo sahihi kwani NRMA ni kampuni binafsi, si taasisi ya serikali.
Ombudsman	Tumia neno 'ombudsman' kama lilivyo kwa Kiingereza, kwani halina tafsiri sahihi ya moja kwa moja katika Kiswahili; unaweza kuongeza ufafanuzi mfupi 'afisa huru wa malalamiko'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'hakimu' au 'waziri' - hii ni kosa kwani ombudsman si mahakama wala wizara, ni taasisi huru ya kusuluhisha malalamiko bila gharama.
Private health insurance	Tumia maelezo 'bima ya afya ya kibinafsi' kwa Kiswahili, ikiwa ni tofauti wazi na Medicare inayotolewa na serikali.	Wengi huchanganya hii na Medicare na kuitaja kama huduma ya bure ya serikali, wakati kwa hakika ni bima inayolipiwa na mtu binafsi kwa kampuni za kibinafsi.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Membership costs	Tumia 'gharama za uanachama' kwa Kiswahili.	Baadhi hutafsiri kama 'ada ya usajili' pekee, jambo linaloweza kupoteza maana ya malipo endelevu ya uanachama badala ya malipo ya mara moja.
Financial hardship	Sema 'hali ngumu ya kifedha' au 'ugumu wa kifedha' - eleza dhana kwa ufupi bila kutafsiri neno kwa neno.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'umasikini' (poverty) ambayo ni pana zaidi na haitoi maana maalum ya hali ya muda inayoweza kuripotiwa kwa kampuni/benki kupata msamaha wa madeni.
Afterpay	Tumia jina la huduma kama lilivyo 'Afterpay' kwa Kiingereza, ukiongeza maelezo mafupi 'huduma ya kulipa bidhaa kwa awamu'.	Wengine hutafsiri kama 'mkopo wa benki' wa kawaida, jambo linalopoteza dhana maalum ya malipo ya awamu bila riba yanayotolewa na huduma hii maalum.
Comprehensive insurance	Sema 'bima kamili' au 'bima ya kina' ukieleza kuwa inahusisha gari lako na la mtu mwingine.	Wengi hutafsiri kama 'bima ya afya' au 'bima ya jumla' bila kubainisha kuwa ni bima ya gari inayohusisha pande zote mbili, hivyo kupoteza maana halisi.
Third party	Sema 'mhusika wa tatu' au tumia maelezo 'kampuni/mtu asiyehusika moja kwa moja katika mkataba huu' kulingana na muhtadha wa sentensi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'rafiki' au 'mtu mwingine' bila kuonyesha uhusiano wa kimkataba/kifedha, jambo linalopoteza taarifa muhimu ya kisheria.
ACCC	Baki na herufi ACCC kama jina rasmi la taasisi, ukiweza kuongeza ufafanuzi mfupi 'taasisi ya ulinzi wa walaji na ushindani wa haki biashara'.	Wengi hutafsiri kama 'polisi wa biashara' au 'mahakama ya biashara', jambo linalopotosha dhima halisi ya taasisi hii ya udhibiti.
BPAY	Sema jina 'BPAY' kama ilivyo, ni jina la biashara linalotambulika, halina tafsiri ya Kiswahili.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'malipo ya benki' kwa jumla, jambo linalopoteza maana maalum ya mfumo huu mahususi wa kulipa bili.
Cooling-off period	Eleza kwa maneno 'kipindi cha kufikiria upya baada ya kusaini mkataba, ambapo mnunuzi anaweza kujitoka'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kihalisi kama 'kipindi cha kupoa' bila kueleza kuwa ni haki ya kisheria ya kujitoka kwenye mkataba, jambo linalofanya maana ipotee kabisa.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Direct debit	Sema 'malipo ya moja kwa moja kutoka akaunti ya benki' au tumia neno 'direct debit' likifuatiwa na maelezo mafupi.	Kutafsiri kama 'kutuma pesa' au 'malipo ya kawaida' hupoteza maana ya kiotomatiki na idhini ya awali, jambo muhimu kwa muktadha wa kifedha.
Hardship arrangement	Sema 'mpango wa msaada kwa ugumu wa kifedha' au 'makubaliano ya kupunguza/kuahirisha malipo kutokana na dhiki ya kifedha'.	Kutafsiri kama 'msamaha wa deni' ni kosa kubwa kwa sababu deni halifutwi, ni ratiba tu inayobadilishwa kwa muda.

Employment · 14

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Fair Work	Sema 'Fair Work' kama jina la taasisi, ukieleza inahusika na migogoro na haki za wafanyakazi.	Kutafsiri neno kwa neno kama 'kazi ya haki' kunapoteza maana yake kama jina rasmi la taasisi.
Unfair dismissal	Sema 'kufukuzwa kazi kinyume cha sheria' au 'kufukuzwa kazi bila haki' - eleza dhana kwa ufupi badala ya tafsiri ya neno kwa neno.	Watahiniwa wengine hutafsiri tu kama 'kufukuzwa kazi' bila kuonyesha kipengele cha 'unfair' (ukosefu wa haki za kisheria), hivyo kupoteza maana muhimu inayotofautisha kutoka kufukuzwa kwa kawaida.
Superannuation	Sema 'superannuation' kama ilivyo kwa Kiingereza, au eleza kama 'akiba ya uzeeni/mafao ya kustaafu'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'pensheni' (pension) pekee - hii inachanganya na malipo ya serikali baada ya kustaafu, wakati superannuation ni akiba binafsi inayochangiwa na mwajiri wakati wa ajira.
WorkCover	Tumia jina 'WorkCover' kama ilivyo, au eleza kama 'bima ya fidia ya majeraha ya kazini'.	Watahiniwa hutafsiri kama 'bima ya afya' kwa jumla, wikipoteza kipengele muhimu kuwa ni fidia mahususi kwa majeraha yanayotokea kazini.
Enterprise agreement	Sema 'enterprise agreement' kwa Kiingereza, ukiongeza ufafanuzi mfupi 'mkataba wa masharti ya kazi kati ya mwajiri na wafanyakazi' ikiwa inahitajika.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'mkataba wa kampuni' pekee, wakikosa maana kuwa ni mkataba wa pamoja (collective) unaotambulika kisheria, tofauti na mkataba wa mtu binafsi.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Payslip	Sema 'risiti ya mshahara' au 'stakabadhi ya malipo ya mshahara'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'ankara ya mshahara' (invoice), jambo linalochanganya dhana ya hati ya mapato ya mfanyakazi na hati ya madai ya biashara.
Tax file number	Sema 'tax file number' au fupisho 'TFN' kama linavyotumika Kiingereza; unaweza kuongeza 'namba ya kodi' kwa ufafanuzi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'namba ya kitambulisho' (ID number) kwa jumla, wakikosa kubainisha ni maalum kwa mfumo wa kodi wa Australia (ATO), tofauti na Medicare number au namba nyingine.
Workers compensation	Sema 'workers compensation' kwa Kiingereza au tafsiri kama 'fidia ya wafanyakazi waliojeruhiwa kazini'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'bima ya kazi' kwa jumla bila kubainisha ni fidia maalum kwa majeraha/magonjwa ya kazini, hivyo kupoteza maana kamili.
Penalty rates	Tumia 'malipo ya ziada kwa saa maalum za kazi' au 'kiwango cha juu cha malipo kwa kufanya kazi wikendi/sikukuu'.	Watu wengi hutafsiri kama 'adhabu ya malipo' kwa sababu ya neno 'penalty', jambo linalopotosha kabisa maana halisi ya malipo ya ziada kwa mfanyakazi.
Long service leave	Sema 'likizo ya muda mrefu wa utumishi' au ueleze kwa ufupi: 'likizo yenye malipo inayotolewa baada ya kufanya kazi kwa miaka mingi kwa mwajiri mmoja'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'likizo ya kawaida' au 'likizo ya mwaka' (annual leave), jambo linalochanganya na stahili tofauti kabisa ya kazi.
Probation period	Sema 'kipindi cha majaribio kazini' au 'muda wa tathmini ya ajira'.	Wengi hutafsiri kama 'adhabu' au 'kifungo cha masharti' kwa kuchanganya na maana ya kisheria ya 'probation' katika mfumo wa uhalifu, jambo linalobadilisha kabisa muktadha.
Casual loading	Tumia 'malipo ya ziada kwa mfanyakazi wa muda' au 'casual loading' ukieleza ni fidia ya kukosa haki za mfanyakazi wa kudumu.	Wengine hutafsiri kama 'mzigo wa kazi' kwa sababu ya neno 'loading', wakikosa kabisa maana ya malipo ya ziada ya kifedha.
Super	Sema 'akiba ya uzeeni' au 'superannuation' (unaweza kutumia neno 'super' kwa Kiingereza) ukifafanua kwa ufupi kuwa ni akiba ya kustaafu inayowekwa na mwajiri.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'pesa za ziada' (kihalisi cha 'super' peke yake), wakikosa kabisa maana ya mfumo wa akiba ya kustaafu.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
TFN	Sema 'TFN' kama ilivyo, ukieleza kwa ufupi kama 'namba ya kodi ya mtu binafsi' ikiwa muktadha unahitaji maelezo zaidi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'namba ya kitambulisho cha taifa', jambo linalopoteza alama kwa sababu TFN ni maalum kwa mfumo wa kodi, si kitambulisho cha jumla cha utaifa.

Welfare & Centrelink · 14

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Waiting period	Tumia 'kipindi cha kusubiri' kama tafsiri sahihi na inayoeleweka.	Baadhi hutafsiri kama 'muda wa kungoja' pekee bila kuonyesha kuwa ni sharti la kustahili faida, hivyo kupoteza maana ya kiufundi ya neno.
Concession card	Sema 'concession card' kama ilivyo kwa Kiingereza, ukiongeza ufafanuzi mfupi 'kadi ya punguzo la bei' pale inapohitajika.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'kadi ya Centrelink' pekee, jambo linalochanganya na kadi nyingine za Centrelink - concession card ina kazi maalum ya punguzo la bei, si malipo ya pesa.
myGov	Tumia 'myGov' kama jina lake rasmi, halina tafsiri katika Kiswahili.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'akaunti ya benki' au kuichanganya na Centrelink yenyewe - myGov ni mlango wa kuingia (portal), si shirika la malipo.
Centrelink	Tumia 'Centrelink' kama jina lake rasmi, halina tafsiri katika Kiswahili.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'hazina ya serikali' au 'wizara ya ustawi wa jamii' - haya ni makosa kwani Centrelink ni shirika maalum, si wizara wala hazina.
JobSeeker	Sema 'JobSeeker' kama jina la mpango, likibaki kwa Kiingereza kama jina rasmi la malipo.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'mfanyakazi anayetafuta kazi' badala ya kutambua ni jina rasmi la malipo ya Centrelink, hivyo kupoteza maana ya mpango maalum.
Age Pension	Tumia 'pensheni ya uzeeni kutoka Centrelink' au taja tu 'age pension' ukieleza ni msaada wa kifedha wa wazee.	Watu wengi hutafsiri kama 'mafao ya kustaafu ya kazi' (superannuation), wakichanganya mpango huu wa serikali na akiba binafsi ya kustaafu.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Carer Payment	Tumia 'malipo ya mlezi kutoka Centrelink' au 'carer payment' ukieleza ni msaada kwa watu wanaotoa huduma ya utunzaji.	Watu hutafsiri kama 'mshahara wa mfanyakazi wa nyumbani', wakikosa kuonyesha kuwa ni msaada wa serikali kwa mlezi wa familia, si ajira ya kawaida.
Income test	Sema 'tathmini ya kipato' au 'income test' ukifafanua kwa ufupi kuwa ni ukaguzi wa kipato unaofanywa na Centrelink.	Wengi hutafsiri kama 'mtihani wa mapato' kihalisi bila kuunganisha na Centrelink, hivyo msikilizaji hapati wazo kuwa ni sharti la kustahili malipo ya serikali, jambo linalopoteza uhalisia wa muktadha.
Mutual obligation	Sema 'wajibu wa pande mbili' au ueleze: 'sharti la Centrelink la kufanya shughuli kama kutafuta kazi ili kuendelea kupokea msaada'.	Wengi hutafsiri kihalisi tu kama 'wajibu wa kuheshimiana' bila kuunganisha na masharti ya Centrelink ya kutafuta kazi, hivyo maana ya kiutendaji hupotea.
Healthcare card	Sema 'Healthcare Card' kama jina rasmi, ukiongeza 'kadi ya punguzo la gharama za afya kwa watu wa kipato cha chini' kama maelezo.	Watahiniwa wengi huichanganya na Medicare card na kusema 'kadi ya bima ya afya', jambo linalopoteza tofauti kuwa hii ni kadi ya punguzo la gharama, si bima.
Rent Assistance	Sema 'msaada wa kulipia kodi ya nyumba' au 'rent assistance' ukiliambatanisha na maelezo hayo mafupi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'msaada wa nyumba' kwa jumla (kama unaohusisha ujenzi au umiliki), hali inayochanganya na aina nyingine za msaada wa makazi.
Assets test	Sema kwa Kiingereza 'assets test' halafu ueleze kwa ufupi: 'ukaguzi wa mali unaofanywa na Centrelink kupima ustahiki wa mafao'.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'mtihani wa mali' kihalisi, jambo linalofanya lisikike kama mtihani wa shule badala ya tathmini ya kifedha ya Centrelink.
Carer Allowance	Sema jina la Kiingereza 'Carer Allowance' halafu ongeza maelezo mafupi 'malipo ya Centrelink kwa mlezi'.	Kutafsiri moja kwa moja kama 'posho ya mlezi wa jumla' bila kutaja Centrelink kunaweza kuchanganya na Carer Payment ambayo ni programu tofauti kabisa.
Family Tax Benefit	Sema 'Family Tax Benefit' kama jina rasmi la mpango, ukiongeza maelezo mafupi kama 'msaada wa kifedha wa Centrelink kwa familia zenye watoto'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'punguzo la kodi ya familia' kihalisi, jambo linalochanganya na mfumo wa kodi badala ya mafao ya kijamii.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Beyond Blue	Sema jina kama lilivyo 'Beyond Blue' kwa Kiingereza, kisha ongeza maelezo mafupi kuwa ni shirika la msaada wa afya ya akili ikiwa muktadha unahitaji.	Baadhi hutafsiri jina moja kwa moja kama 'Zaidi ya Bluu' jambo linalofanya lisieleweke na kupoteza utambulisho wa shirika hili maalum.
Palliative care	Tumia 'huduma ya kutuliza maumivu' au 'huduma ya uangelizi wa mwisho wa maisha' kwa Kiswahili, ikieleweka wazi kuwa si tiba ya kuponya.	Kosa la kawaida ni kutafsiri kama 'matibabu ya hospitali' ya kawaida, jambo linalopoteza lengo maalum la huduma hii ambalo ni faraja na ubora wa maisha, si kuponya ugonjwa.
Counselling sessions	Tumia 'vikao vya ushauri nasaha' kwa Kiswahili, ambayo ni tafsiri sahihi na inayoeleweka.	Kosa la kawaida ni kutafsiri kama 'mikutano ya kisheria' au 'vikao vya mahakama', jambo linalochanganya na huduma za kisheria badala ya msaada wa kisaikolojia.
My Aged Care	Tumia jina la Kiingereza 'My Aged Care' kama ilivyo, kwa sababu ni jina rasmi la mpango wa serikali na halina tafsiri rasmi ya Kiswahili.	Watahiniwa mara nyingi hutafsiri moja kwa moja kama 'huduma yangu ya wazee' badala ya kutumia jina rasmi, jambo linalofanya iwe vigumu kwa msikilizaji kutambua ni mpango gani hasa unaozungumzwa.
Respite	Sema 'huduma ya mapumziko kwa mlezi' au 'huduma ya utunzaji wa muda' - hakuna neno moja la Kiswahili linalobeba maana kamili, hivyo elezea kwa ufupi.	Watahiniwa hutafsiri 'respite' kama 'kupumzika' tu bila kutaja kuwa ni huduma ya utunzaji kwa niaba ya mlezi, hivyo kupoteza maana ya kitaalamu.
TIS National	Sema jina kama lilivyo kwa Kiingereza 'TIS National', kisha ueleze kwa ufupi kuwa ni 'huduma ya ukalimani ya simu ya kitaifa' ikiwa muktadha unahitaji ufafanuzi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'huduma ya tafsiri ya kitaifa' na kuchanganya na tafsiri ya maandishi (translation), wakati TIS ni ukalimani wa mazungumzo (interpreting), tofauti muhimu.
Home care package	Tumia maelezo 'mpango wa huduma za nyumbani kwa wazee unaofadhiliwa na serikali' badala ya kutafsiri neno kwa neno.	Watahiniwa hutafsiri kama 'kifurushi cha nyumbani' bila kuelezea kuwa ni huduma ya utunzaji wa wazee, hivyo kupoteza dhana ya msaada wa kiafya na kijamii.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Aged care assessment	Sema 'tathmini ya mahitaji ya huduma za wazee' ukieleza kwa ufupi lengo lake.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'huduma za wazee' tu bila kutaja kuwa ni mchakato wa tathmini, jambo linalochanganya hatua ya tathmini na huduma yenyewe.
ACAT	Sema 'timu ya tathmini ya huduma za wazee (ACAT)' ukibaki na herufi hizo kama jina rasmi.	Baadhi hutafsiri kama 'kikosi cha huduma za jamii' kwa jumla bila kutaja lengo maalum la tathmini ya wazee, jambo linalopoteza usahihi.
Interpreter service	Sema 'huduma ya mkalimani' na ueleze kama ni ya bure na inapatikana kwa simu au moja kwa moja ikiwa muktadha unahitaji.	Kutafsiri kama 'mfasiri wa maandishi' (translator) badala ya 'mkalimani wa mazungumzo' (interpreter) ni kosa la kawaida linalobadilisha maana ya huduma.
NDIS	Sema 'NDIS' kama ilivyo, kwa sababu ni jina rasmi la mpango huo na halina tafsiri sanifu ya Kiswahili. Unaweza kuongeza maelezo mafupi kama 'mpango wa taifa wa msaada kwa walemavu' ikiwa muktadha unahitaji.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'bima ya walemavu' au kuita 'huduma za Medicare', jambo linalopoteza alama kwa sababu NDIS si bima wala si sehemu ya Medicare, ni mpango tofauti wa kifedha wa msaada wa moja kwa moja.

Immigration · 10

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Online portal	Tumia maelezo 'tovuti ya huduma mtandaoni' au 'mfumo wa mtandaoni' kwa Kiswahili.	Kosa la kawaida ni kutafsiri kama 'lango' kihalisi (mlango wa mtandao) bila kueleza ni mfumo wa huduma, jambo linalopoteza maana ya kazi yake halisi.
Home Affairs	Sema jina la idara kwa Kiingereza 'Department of Home Affairs' au 'Home Affairs', kisha ueleze kwa ufupi kuwa ni idara ya uhamiaji na visa endapo muktadha unahitaji ufafanuzi.	Watahiniwa wengi hutafsiri moja kwa moja kama 'Mambo ya Ndani' kama vile wizara ya usalama wa ndani nchini mwao, jambo linalopoteza maana maalum ya uhamiaji/visa/forodha inayobebwa na jina hili Australia.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Services Australia	Sema jina kama lilivyo 'Services Australia' kwa Kiingereza, kwani ni jina rasmi la taasisi.	Baadhi hutafsiri kama 'huduma za Australia' kwa jumla bila kutaja ni idara maalum ya serikali, jambo linalopoteza utambulisho wake rasmi kama taasisi inayosimamia Centrelink na Medicare.
Bridging visa	Sema 'bridging visa' kama ilivyo kwa Kiingereza, au ueleze kama 'visa ya muda ya kusubiri uamuzi wa visa nyingine'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'visa ya kudumu' au 'visa ya kazi' - makosa haya yanapoteza maana ya 'muda/mpito' ambayo ni kiini cha neno hili.
Citizenship test	Sema 'mtihani wa uraia' au tumia neno 'citizenship test' kwa Kiingereza kama linavyotajwa, kisha ueleze kwa ufupi ni mtihani wa kupata uraia wa Australia.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'mtihani wa uzalendo' au 'mtihani wa kuhamia', jambo linalopoteza maana halisi ya mchakato rasmi wa kisheria wa kupata uraia.
NAATI	Baki na jina NAATI bila kutafsiri, kama jina la taasisi.	Baadhi hujaribu kutafsiri NAATI kama 'shirika la tafsiri' jambo linalopoteza usahihi wa jina rasmi la taasisi.
Partner visa	Sema 'visa ya mwenzi' au tumia 'partner visa' kwa Kiingereza ukieleza kuwa ni visa ya kuunganisha wapenzi au wanandoa.	Baadhi hutafsiri kama 'visa ya mshirika wa biashara', wakichanganya na uhusiano wa kibiashara badala ya uhusiano wa kimapenzi au ndoa.
Permanent resident	Tumia 'mkazi wa kudumu' kama tafsiri sanifu, kwani inaeleza hali hii vizuri bila kuchanganya na uraia.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'raia' (citizen), jambo linalopoteza alama kwa sababu mkazi wa kudumu si raia na hana haki zote za uraia kama kupiga kura.
Skills assessment	Sema 'tathmini ya ujuzi' au 'skills assessment' ukieleza kwa ufupi ni ukaguzi wa taaluma kwa madhumuni ya uhamiaji.	Wengi hutafsiri kama 'mtihani wa ujuzi' tu kama mtihani wa darasa, bila kuunganisha na muktadha wa uhamiaji na visa, jambo linalopoteza maana rasmi.
Visa condition	Tumia 'sharti la visa' kama tafsiri sanifu na wazi.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'aina ya visa' (visa type), jambo linalopoteza alama kwa sababu masharti ni vipengele vya utekelezaji wa visa, si aina yenyewe ya visa.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
TAFE	Tumia jina 'TAFE' kama ilivyo kwani ni jina rasmi la taasisi, huwezi kulitafsiri moja kwa moja.	Watahiniwa hutafsiri kama 'chuo kikuu', jambo linalopoteza tofauti kati ya elimu ya ufundi (TAFE) na elimu ya chuo kikuu (university).
Public school	Sema 'shule ya serikali' au 'shule ya umma'.	Watahiniwa hutafsiri kama 'shule ya kawaida' bila kuonyesha ufadhili wa serikali, hivyo kupoteza tofauti muhimu na shule za binafsi (private school).
VET	Tumia 'mafunzo ya ufundi stadi' au taja 'VET' kwa Kiingereza ukieleza ni mafunzo ya kazi zaidi ya elimu ya chuo kikuu.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'daktari wa wanyama' (veterinary), wakichanganya kabisa na muktadha wa elimu ya ufundi stadi.
NAPLAN	Sema 'NAPLAN' kama ilivyo, ukiongeza 'mtihani wa kitaifa wa kupima uwezo wa kusoma, kuandika na hesabu'.	Watahiniwa wengine hutafsiri kama 'mtihani wa mwisho wa shule' au kuulinganisha na HSC, jambo linalopotosha kwani NAPLAN ni tathmini ya kila mwaka, si mtihani wa kuhitimu.
Prep	Tumia maelezo 'mwaka wa maandalizi kabla ya shule ya msingi' au sema 'Prep' kama jina la mfumo wa Australia, kwa sababu hauna sawa kamili katika mfumo wa Kiswahili.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'chekechea' (kindergarten), jambo linalopoteza alama kwa sababu Prep ni sehemu rasmi ya mfumo wa shule, tofauti na chekechea inayokuja kabla yake.
HSC	Sema 'HSC' kama ilivyo, ukiongeza maelezo mafupi 'cheti cha mwisho cha sekondari cha jimbo la NSW'.	Baadhi hutafsiri kwa jumla kama 'cheti cha kuhitimu shule' bila kutaja kuwa ni mfumo maalum wa NSW, jambo linalopoteza usahihi wa kimazingira.
Kindergarten	Sema 'kindergarten' au tumia 'shule ya awali' kama tafsiri ya karibu.	Baadhi hutafsiri kama 'chekechea' pekee bila kubainisha kuwa Australia hii ni sehemu rasmi ya mfumo wa shule, si tu malezi ya kabla ya shule.

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Scholarship	Tumia neno 'ufadhili wa masomo' ambalo ni tafsiri sanifu na linaeleweka vizuri.	Watahiniwa wengi hutumia neno 'mkopo wa masomo', jambo linalopoteza alama kwa sababu scholarship si mkopo unaolipwa tena bali ni msaada wa moja kwa moja.
Year 12	Tumia 'mwaka wa 12' au 'mwaka wa mwisho wa shule ya sekondari' kueleza wazi kiwango hiki.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'kidato cha sita' cha mfumo wa Afrika Mashariki, jambo linalopoteza alama kwa sababu mifumo hiyo miwili haifanani kabisa katika muundo wa madarasa.

Housing · 4

Australian term	How to render it in Swahili	Where marks are lost
Bond	Sema 'bond' kama neno la Kiingereza, au ueleze kama 'dhamana ya kupanga nyumba' endapo mhusika hajui neno hilo.	Watahiniwa wengi hutafsiri 'bond' kama 'dhamana' tu bila kubainisha ni ya upangaji nyumba, jambo linaloweza kuchanganywa na dhamana za mahakama au fedha (financial bonds).
Lease agreement	Sema 'lease agreement' kwa Kiingereza au tafsiri kama 'mkataba wa kupanga nyumba'.	Watahiniwa wengi hutumia 'mkataba wa kununua' kimakosa, wakichanganya upangaji na ununuzi wa mali, ilhali lease ni upangaji tu.
Council rates	Sema 'kodi ya baraza la wilaya' au 'ushuru wa council' ukieleza ni malipo ya nyumba kwa serikali ya mtaa.	Baadhi hutafsiri kama 'kodi ya nyumba' kwa jumla, jambo linaloweza kuchanganywa na kodi ya kupangisha (rent), hali inayopoteza tofauti muhimu.
Public housing	Tumia 'nyumba za serikali za kukodishwa kwa bei nafuu' au 'makazi ya kijamii yanayotolewa na serikali'. Hii inaeleza dhana bila kuhitaji neno la Kiingereza.	Watahiniwa wengi hutafsiri kama 'nyumba za bure', jambo linalopoteza alama kwa sababu nyumba hizi hazitolewi bure bali hukodishwa kwa bei nafuu iliyopunguzwa.

naaticl.com is an independent exam-practice platform, not affiliated with or endorsed by NAATI. These renderings are study aids written for CCL practice, not official translations. Language policy: always check naati.com.au. You may print and share this list unchanged.